

Nieuwsbericht Afdeling staats- en bestuursrecht

FEBRUARI 2024

Universiteit
Leiden

Bij ons leer je de wereld kennen

Dieslezing Res Publica

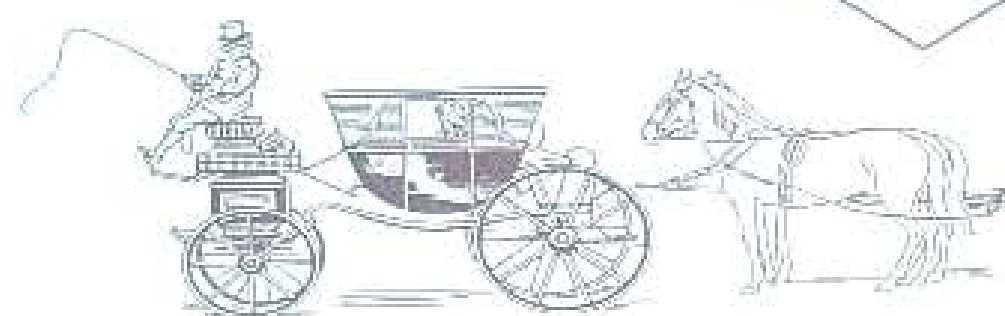
Op 13 februari gaf Ymre Schuurmans, hoogleraar Staats- en bestuursrecht, in de Lorentz zaal van het KOG de Dieslezing van mastervereniging Res Publica. Ze sprak over het bestuursrecht van Ben Schueler, bij wijze van voorproefje op haar bijdrage aan het op 29 februari georganiseerde symposium over Schuelers wetenschappelijke nalatenschap.

Lees meer over de Dieslezing van Ymre en haar bijdrage aan het symposium 'Voortbouwen op het wetenschappelijke werk van Ben Schueler' verderop in deze nieuwsbrief.

Waar zit de bestuursrechter van de toekomst?

Het abstracte vraag- en antwoordspel in cassatie is een 19^e eeuwse methode die het tempo van de huidige maatschappij niet bij kan benen

Juristen hechten belang aan een uniforme uitleg van rechtsnormen. Maar vragen zij zich wel voldoende af of het belang van de rechtseenheid opweegt tegen de nadelige gevolgen voor al diegenen die op de uitkomst moeten wachten? Is de rechtsverscheidenheid zo groot dat de samenleving er onder lijdt? Of lijdt de samenleving onder het introverte perfectionisme van de juristenkaste?

Universiteit Leiden. Bij ons leer je de wereld kennen.

Onderwijs

Onderwijs Inleiding bestuursrecht afgerond

De afgelopen twee maanden is het vak Inleiding bestuursrecht aan de eerstejaars studenten gegeven. Dit jaar is het vak verder geïnnoveerd. In korte kennisclips worden de basics van het bestuursrecht uitgelegd, waardoor in de hoorcolleges ruimte is ontstaan voor verdieping en actualiteiten. Hoorcollegedocent **Annemarie Drahmman** heeft het met de studenten gehad over onder andere de Spreidingswet en de woningcrisis. Doel was om studenten een beter beeld te geven van het belang van bestuursrecht in onze samenleving.

Onderzoek

TBR 2024/18: annotatie Rogier Kegge over relativiteitsvereiste en correctie-Widdershoven

In het februarinummer van het Tijdschrift voor Bouwrecht verscheen een annotatie van **Rogier Kegge** bij ABRvS 30 augustus 2023, ECLI:NL:RVS:2023:3312. De annotatie gaat over het relativiteitsvereiste en de correctie-Widdershoven, die volgens Rogier mag worden verwezen naar het rariteitenkabinet van het bestuursrecht. Rogier: ‘Het was een aardige theoretische exercitie, maar zorgt vooral voor onnodige complexiteit en is praktisch van bijzonder weinig belang geweest.’

Aart Hendriks over opzeggen behandelingsovereenkomst agressieve patiënten

Aart Hendriks, hoogleraar gezondheidsrecht aan de afdeling Staats- en bestuursrecht, schreef begin februari een bijdrage voor het medisch vakblad *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* over het opzeggen van de behandelingsovereenkomst met agressieve patiënten. Hij deed dat samen met collega Cynthia Verhagen van het Erasmus MC. Juridisch is het opzeggen ingewikkeld. Dat komt ook omdat patiënten het grondrecht hebben op zorg. Hendriks en Verhagen pleiten voor meer begrip van de positie van een bedreigde arts. Veel publieke dienders krijgen te maken door agressie. Dat geldt bijvoorbeeld voor agenten, brandweermensen, ambulance personeel maar ook voor artsen en verpleegkundigen. De wet zegt dat een patiënt de behandelingsovereenkomst altijd kan opzeggen, maar de arts alleen bij ‘zwaarwegende redenen’. Deze redenen worden in de praktijk zeer strikt uitgelegd. En zolang de patiënt nog geen andere arts heeft moet de eigen arts hulp in noodgevallen blijven bieden. Deze regel is volgens de auteurs te strikt en verdient aanpassing.

Onderzoek

Gst. 2024/13: Demy Jongkind & Annemarie Drahmman over exploitatievergunningen coffeeshops
Demy Jongkind en Annemarie Drahmman schreven een annotatie in De Gemeentestem over een uitspraak waar door vele gemeenteambtenaren reikhalzend naar werd uitgekeken. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State oordeelt in deze uitspraak dat het aantal te verlenen exploitatievergunningen voor coffeeshops mag worden gemaximeerd en dat deze vergunningen voor een beperkte duur mogen worden verleend. Deze uitspraak kan daarmee aanzienlijke gevolgen hebben voor coffeshopexploitanten en gemeenten. In het naschrift gaan Annemarie en Demy in op de verhouding tussen een gedoogverklaring en een exploitatievergunning; de beperking van het aantal exploitatievergunningen en de geldigheidsduur daarvan; en de vraag of mededingingsruimte moet worden geboden voordat een exploitatievergunning kan worden verleend.

AB 2024/34: Rowie Stolk & Harmke van der Gaag over representativiteit bij algemeenbelangactie
Sinds de inwerkingtreding van de WAMCA in 2020 maakt een representativiteitstoets onderdeel uit van het ontvankelijkheidsregime voor collectieve acties. Nu dit vereiste met name is bedacht met het oog op massaschadeacties, bieden formulering en wetsgeschiedenis weinig houvast ten aanzien van ideële acties. Dat leidt in de praktijk tot wisselende toepassingen. In deze annotatie gaan **Rowie Stolk** en **Harmke van der Gaag** in op een tussenuitspraak van de Rechtbank Den Haag, waarin de Stichting Sinti, Roma en Reizigers niet-ontvankelijk wordt verklaard in een (groot) deel van haar vorderingen die erop zijn gericht de gemeente Den Haag haar woonwagenbeleid te doen aanpassen. De Stichting beschikt namelijk niet over voldoende steunbetuigingen ten aanzien van de verschillende subgroepen waarvoor zij opkomt. Deze tussenuitspraak illustreert hoe een strikte toepassing van de WAMCA, en met name een kwantitatieve invulling van het representativiteitsvereiste, de effectiviteit van algemeenbelangacties kan beperken.

De Afdeling in de media

Ymre Schuurmans in Binnenlands Bestuur over ‘besluitloos besturen’

Gemeenten proberen steeds vaker problemen op te lossen zonder een besluit te nemen. Een meldingsprocedure (melding – onderzoek – aanvraag – besluit) heeft een deel van de traditionele aanvraagprocedure vervangen. **Ymre Schuurmans**, hoogleraar Staats- en bestuursrecht, wordt over dit onderwerp geïnterviewd in Binnenlands Bestuur, samen met Kars de Graaf (Rijksuniversiteit Groningen). Schuurmans en De Graaf waren gezamenlijk voorzitter van de Commissie Verruiming bevoegdheden bestuursrechter van de VAR. Lees het artikel in Binnenlands Bestuur [hier](#).

Wim Voermans verschaft veelvuldig staatsrechtelijke duiding bij de kabinetsformatie

De lopende kabinetsformatie leidt ertoe dat **Wim Voermans** regelmatig aanschuift aan talkshowtafels of de desk van Nieuwsuur om staatsrechtelijke duiding te verschaffen bij het formatieproces en de mogelijke uitkomsten. Op 8 februari was Wim te gast bij [Nieuwsuur](#) en op 9 februari bij talkshow [OP1](#). Bij [EenVandaag](#) gaf hij toelichting over de haalbaarheid van een akkoord op hoofdlijnen, geïnspireerd op het raadsakkoord zoals dat bijvoorbeeld in Lelystad wordt gehanteerd. Op 12 februari schoof Wim opnieuw aan bij [OP1](#), ditmaal over het eindverslag van informateur Plasterk. Ook in de geschreven pers laat Wim regelmatig zijn licht schijnen over de ontwikkelingen in de formatie: op 14 februari over mogelijke gedoogvormen in [NRC](#) en een week later in [Vrij Nederland](#) en op [nu.nl](#) over de definitie van de term ‘extraparlamenteair kabinet’.

Wim Voermans bij Nieuwsuur over verbod op religieuze uitingen bij boa's

Bij [Nieuwsuur](#) ging **Wim Voermans** op 14 februari in op de mogelijkheden om religieuze uitingen bij boa's te verbieden. Steeds meer grote gemeenten staan religieuze uitingen toe, waar sommige landelijke politici juist pleiten voor een verbod.

De Afdeling in de media

Corné Smit in NRC over minderheidskabinetten

Buitenpromovendus **Corné Smit** werd door NRC geïnterviewd over de haalbaarheid van een minderheidskabinet. Corné doet promotieonderzoek naar die kabinetsvorm, door onder meer naar ervaringen uit Scandinavische landen te kijken. Hij stelt dat het van belang is of de keuze voor een minderheidskabinet er een ‘uit armoede of rijkdom is.’ Het gehele artikel in NRC is te lezen via [deze link](#).

Geerten Boogaard over de vraag: zit het Hof op de stoel van de politiek in F-35-vonnis?

Op zaterdag 17 februari gaf **Geerten Boogaard** in de Volkskrant zijn visie op de vraag of het Haagse gerechtshof met het vonnis over de export van F-35-onderdelen ‘op de stoel van de politiek’ is gaan zitten. Boogaard vindt dat ‘de rechter niet per se politiek bezig is, omdat een uitspraak politieke consequenties heeft.’ Wel zet hij vraagtekens bij het Urgenda-arrest van de Hoge Raad en zegt hij het moeilijk te vinden dat zaken over internationale verdragen vanuit het civiel recht worden benaderd: ‘Het is alsof je een ijsbeer door het kattenluikje probeert te duwen.’ Lees het hele artikel in de Volkskrant [hier](#).

Wim Voermans bij WNL Op Zondag over vervangen Rutte bij vertrek naar NAVO

De kansen voor Rutte om secretaris-generaal van de NAVO leken alleen maar toe te nemen, toen de VS en de meeste westerse landen hun steun betuigden. Op 18 februari vertelde **Wim Voermans** bij WNL Op Zondag en eerder in een artikel van RTL Nieuws dat er geen draaiboek klaarligt voor het vervangen van de demissionair minister-president, een staatsrechtelijk unicum. Het fragment uit de uitzending is te bekijken [via deze link](#).

De Afdeling in de media

Rowie Stolk bij Omroep Flevoland over verantwoordelijkheden COA en gemeenten

De gemeente Dronten helpt het COA tijdelijk uit de brand door 360 asielzoekers uit Ter Apel op het evenemententerrein Biddinghuizen bij Walibi op te vangen. Hiermee wordt een torenhoge boete voorkomen. **Rowie Stolk**, universitair docent Staats- en bestuursrecht, besprak bij Omroep Flevoland hoe de verantwoordelijkheden tussen het COA en gemeenten precies zijn verdeeld. Het artikel is [hier te lezen](#).

Lezingen en externe activiteiten

Ymre Schuurmans benoemd tot voorzitter Raad van Advies van de Raad voor Rechtsbijstand

Ymre Schuurmans is op 22 januari door de minister voor Rechtsbescherming benoemd tot nieuwe voorzitter van de Raad van Advies van de Raad voor Rechtsbijstand. De Raad van Advies adviseert over de maatschappelijke opgave van de Raad voor Rechtsbijstand, met aandacht voor rechtszoekenden, de sociale advocatuur en politiek-bestuurlijke ontwikkelingen. Ymre: 'In mijn nieuwe nevenfunctie van voorzitter van de Raad van Advies van de Raad voor Rechtsbijstand kan ik met onderzoek naar rechtsbescherming een mooie bijdrage leveren aan maatschappelijke vraagstukken.'

Lezingen en externe activiteiten

Roel Becker pitcht bij VAR over beroep tegen algemene regels

Op 1 februari verzorgde promovendus **Roel Becker** bij de VAR een pitch over het beroep tegen algemene regels. Hoogleraar Staats- en bestuursrecht Ymre Schuurmans, die tevens aanwezig was, hierover op LinkedIn:

'Hoe kan een beroep tegen regels worden vormgegeven, zodat voor (ook kwetsbare) burgers een zinnige rechtsgang ontstaat? Daarover wisselden we met de VAR van gedachten, op uitstekend aangeven van collega Roel Becker. Belangenorganisaties hebben een belangrijke rol, maar mogelijk ook een Advocaat-Generaal, zo bepleitte Roel. Gedeelde rechtsmacht met de burgerlijke rechter viel in goede aarde. Dit en meer komt aan bod in rapport Verbreding van bestuursrechtspraak, dat de cie Schueler schreef. Wordt vervolgd... hoop ik!'

Lezingen en externe activiteiten

Hans-Martien ten Napel in promotiecommissie promovendus Rechtsfilosofie

Hans-Martien ten Napel maakte deel uit van de promotiecommissie van buitenpromovendus Rechtsfilosofie Hakan Külçü. De titel van het manuscript luidt: *Hoe te leven, klassiek of modern? Aristoteles en Hobbes vergeleken. Een filosofische vergelijking tussen het klassieke en het moderne mens-, wereld en samenlevingsbeeld*. De promovendus, die inmiddels is toegelaten tot de verdediging van het proefschrift, hoopt in het voorjaar te promoveren.

Hans-Martien ten Napel bij start module Politiek & Recht Theologische Universiteit Kampen

Hans-Martien ten Napel leverde een bijdrage aan de openingsbijeenkomst van de module Politiek en Recht aan de Theologische Universiteit Kampen | Utrecht. Hij deed dit samen met de hoogleraren Ethiek en spiritualiteit Ad de Bruijne en Rechtstheologie en kerkrecht Leon van den Broeke. Onderwerp van bespreking met de deelnemers vormde het thema ‘Kabinetsformatie, PVV en grondwet’.

Ymre Schuurmans bij symposium over wetenschappelijk werk Ben Schueler

Ymre Schuurmans sprak op 29 februari in het Utrechtse Academiegebouw tijdens het symposium ‘Voortbouwen op het wetenschappelijk werk van Ben Schueler’. Tijdens het symposium werden de thema’s op het terrein van het bestuurs- en omgevingsrecht die Ben aan het hart gingen en waaraan hij met zijn wetenschappelijk werk belangrijke bijdragen heeft geleverd, besproken. Ymre nam daarbij het algemeen bestuursrecht voor haar rekening.

Res Publica

De afgelopen maand stond in het teken van de nieuwe lichting studenten en de Dieslezing, verzorgd door Ymre Schuurmans. Helaas wisten nog niet veel nieuwe studenten de borrel te vinden, maar de lezing was een groot succes! Ymre gaf een uniek en persoonlijk inkijkje in de filosofie van Ben Schueler en het publiek zat vol prangende vragen. Aansluitend werd er natuurlijk gezellig geborreld in De Keyzer en werd bekend gemaakt waar de studiereis dit jaar heen gaat: naar Praag! We hopen dat we weer met veel studenten en medewerkers van de afdeling op pad gaan tijdens deze lustrumeditie.

Op 27 maart houdt Res Publica haar jaarlijkse carrièredag! Voor studenten begint de dag om 11:00 uur met een plenaire opening en workshop gegeven door Stibbe, de hoofdsponsor van Res Publica. Na de lunch zullen er twee workshoprondes plaatsvinden; studenten kunnen tijdens deze rondes kiezen uit workshops gegeven door verschillende instanties. Dit zijn advocatenkantoren zoals Stibbe en La Gro Geelkerken, maar ook jullie afdeling, de Raad van State en de Academie voor Wetgeving en Overheidsjuristen. Na de workshop wordt er gespeddatet waarin de studenten rouleren langs alle deelnemende instanties. De dag wordt afgesloten met een borrel, waarbij studenten nog verder kunnen kletsen met de aanwezige professionals en zo hopelijk hun toekomstige loopbaan verder kunnen uitstippelen!

Agenda

Activiteiten en lezingen

5 Law & Digitalisation Meetup

MRT

Samen met collega's van Civiel Recht en eLaw organiseert promovendus Robbert Bruggeman op dinsdag 19 maart een 'Law & Digitalisation Meetup'.

As digitalisation (including AI) is becoming an ever more prevalent theme in society, this also influences research at our faculty. However, given the wide-ranging nature of this topic, there is a risk of fragmentation. As our own research touches upon digitalisation, we would like to bring people together to find out what is happening at our faculty, learn from each other and get to know each other. If your research methods or topics involve digitalisation or AI, [please register here](#), and join us for pitches, presentations, and drinks on March 19th from 15:00 onward at B0.41.

5 Vijfde Scheltemalezing

APR

Op vrijdag 5 april 2024 wordt de Scheltemalezing gehouden. Bij het afscheid van Michiel Scheltema als regeringscommissaris voor de algemene regels van bestuursrecht is, als dank voor al de inspanningen die hij 35 jaar lang voor de Algemene wet bestuursrecht (Awb) heeft verricht, de Scheltemalezing in het leven geroepen. De vijfde en laatste lezing zal gaan over dromen voor het bestuursrecht van de toekomst. Die worden verteld door vier jonge bestuursrechtjuristen, waaronder promovenda Joyce Esser. Joyce: 'Op 5 april mag ik, samen met mijn geweldige redactiegenoten van de deelredactie van het Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht, de vijfde en laatste Scheltemalezing verzorgen. De afgelopen jaren werden deze lezingen steeds verzorgd door sleutelfiguren in het bestuursrecht van de afgelopen jaren. Daarom is het extra bijzonder dat wij, als jonge bestuursrechtjuristen, dit jaar de eer hebben gekregen om naar de toekomst te kijken en onze dromen over het bestuursrecht te delen. Mijn deel van de lezing zal gaan over het belang van een kritische methode in het bestuursrecht voor zowel onderzoek als onderwijs. Lukt het ons een nieuwe generatie bestuursrechtjuristen op te leiden die zich weliswaar thuis weten in het systeem van de Awb, zo ingenieus door Scheltema ontworpen, maar ook begrijpen dat een systeem nooit neutraal is, en ook geen doel op zich?'

Voor meer informatie en aanmelden zie de website van de VAR, [via deze link](#).

Agenda

PAO- en ander cursusaanbod

25 Specialisatieopleiding Aanbesteding & Schaarse rechten 2024

MRT
T/M
10
JUN

Jaarlijks besteedt de overheid tientallen miljarden euro's aan uitvoering van beleid. Dat beleid kan betrekking hebben op invulling van de thuiszorg, de verkoop van overheidsgebouwen, de aanleg van infrastructurele voorzieningen of de inhuur van IT specialisten, maar ook op het toestaan van gereguleerde activiteiten of het mogelijk maken van nieuwe ontwikkelingen, zoals windmolenparken. In veel van deze gevallen heeft dit overheidshandelen een relevant economisch belang. Mag de vergunningverlening voor rondvaartboten beperkt blijven tot een vaste groep ondernemers? Moeten overheidseigendommen volgens een voorgeschreven procedure worden verkocht? Welke beperkingen gelden voor de verdeling van subsidies? Heeft de overheid een verplichting marktpartijen een gelijke kans te geven voor deze (veelal schaarse) economische belangen in aanmerking te komen? En zo ja, op welke wijze kan – of moet - de begunstigde dan worden geselecteerd? Deze en soortgelijke vragen komen aan de orde in deze specialisatieopleiding, waarin het aanbestedingsrecht het startpunt is. De leerstukken worden doorgetrokken naar het voor praktijkjuristen soms nog wat onontgonnen gebied van de schaarse (publieke en 'private') rechten. Met als startpunt het Europese recht zal daarbij een verkenning plaatsvinden van de overeenkomsten tussen het aanbestedingsrecht en het leerstuk van de schaarse rechten in het nationale bestuursrecht en een doorkijk gegeven worden naar ontwikkelingen die in de toekomst voor deze rechtsgebieden (gezamenlijk?) te verwachten zijn. De cursus wordt gegeven door Annemarie Drahmman en meerdere andere docenten. Inschrijven is mogelijk [via deze link](#).

28 Masterclass Strategisch Procederen

MEI
T/M
11
JUN

Rowie Stolk verzorgt in mei en juni in drie dagdelen een masterclass Strategisch procederen. Steeds vaker proberen belangenorganisaties via juridische procedures publiek beleid te beïnvloeden. Het afgelopen decennium hebben belangenorganisaties op verschillende beleidsterreinen tal van high profile rechtszaken gevoerd, zoals over het klimaat, stikstof, de coronamaatregelen, etnisch profileren en de kwaliteit van asielopvang. Strategisch procederen lijkt kortom de nieuwste tool in de gereedschapskist van belangenbehartigers. Deze Masterclass Strategisch Procederen is bedoeld voor (met name) Public Affairs-professionals die willen weten wat de juridische mogelijkheden zijn om als belangenorganisatie strategisch te procederen. Hoe zet je rechtszaken nu effectief in? Wie kan wanneer, waarover en waartegen procederen? Wat zijn de risico's? En hoe verhoudt procederen zich tot andere strategieën van belangenbehartiging? Meer informatie is te vinden via [deze link](#).

Agenda

Promoties en oraties

23 APR Save the date: promotie Rowie Stolk

Rowie Stolk zal op dinsdag 23 april 2024 om 16.15 uur haar proefschrift 'Procederende belangenorganisaties in de polder: een interdisciplinair perspectief op de toegang tot de rechter' verdedigen.

---

31 MEI Save the date: oratie Reijer Passchier aan de Open Universiteit

Save the date! Op vrijdag 31 mei 2024 houdt Reijer Passchier van 16 tot 17 uur zijn oratie aan de Open Universiteit in Heerlen over 'De vloek van #bigtech: constitutioneel verval en digitaal feodalisme'. Voorafgaand vindt, waarschijnlijk vanaf ca. 13 uur, een symposium plaats over wetsanalyse en wendbare wetgeving. Reijer: "Voor een leuk middagje digitalisering en de democratische rechtsstaat kun je komende lente dus naar Zuid-Limburg komen!" Opgeven kan vanaf februari via de website van de Open Universiteit.

---

18 JUN Save the date: promotie Esmée Driessen

Esmée Driessen zal op dinsdag 18 juni om 16.15 uur haar proefschrift over het uitdaagrecht (Right to Challenge) verdedigen.